

DJELATNICA U VICEPOSTULATURI

Široki Brijeg, 15. siječnja 2014. (Vicepostulatura) – U skladu s odlukom kapitula iz 2013. kroz proteklo vrijeme Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« tražila je pogodnu osobu da bi je predložila Provincijalatu hercegovačkih franjevaca za rad na općim poslovima u Vicepostulaturi. Nakon suradnje na pojedinim poslovima te pokusnoga rada od 4 sata dnevno u razdoblju od mjesec dana, Vicepostulatura je Provincija-

latu predložila Josipu Vukoju u svojstvu pripravnice na godinu dana. Provincijalat je usvojio zamolbu i od početka siječnja ona je počela raditi u Vicepostulaturi.

Opravdala je dosadašnje povjerenje te čvrsto vjerujemo da će i ubuduće. Između ostaloga, Josipa je bila dvije godine na čelu Frame u BiH tako da se već uputila u neke poslove koje će susresti i u Vicepostulaturi. Želimo joj obilje Božjega blagoslova u životu i radu. ✍

U POVODU OBIJEŽAVANJA 69. OBLJETNICE KOMUNISTIČKOGA UBILAČKOG POHODA NA ŠIROKI BRIJEG POKOPANA TIJELA DVOJICE NEDAVNO IDENTIFICIRANIH FRATARA

Široki Brijeg, 8. veljače 2014. (Josipa Vukoja / Vicepostulatura) – Tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata komunisti su ubili 66 članova Hercegovačke franjevačke provincije. Na Širokom su Brijegu 7. veljače ubili i u ratnom skloništu u blizini crkve zapalili 12 fratara. Iako se dugo vre-



mena to nije smjelo javno činiti, svake se godine održavala sv. misa zadušnica za ubijene fratre te se na mlade naraštaje prenosila uspomena na njih. Posljednje četiri godine u samostanskoj crkvi na Širokom Brijegu održavaju se »Dani pobijenih hercegovačkih franjevaca«.

Ovogodišnji IV. dani pobijenih hercegovačkih franjevaca započeli su u utorak 4. veljače molitvom krunice u 17.30 te sv. misom u 18 sati. S istim je programom nastavljeno u srijedu i četvrtak. U četvrtak je nakon sv. mise bilo klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu. Trodnevni molitveni program predvodio je fra Marko Ešegović, odgojitelj novaka Provincije Bosne Srebrene i glavni urednik *Svjeta riječi*.

Fra Marko je u svojim propovijedima podsjetio na najvažnije trenutke iz života svetoga Franje, istinskog nasljedovatelja Isusa Krista i njegove riječi, podsjećajući nas na svjedočanstvo vjere koje su nam dali i naši ubijeni fratri, kao i oni ubijeni u Bosni Srebrenoj i diljem domovine. Mnoštvo

puka Božjega, koje je kroz sve tri večeri ispunjalo prostranu samostansku crkvu, lijepo je primilo njegove riječi.

Tom su prigodom dodijeljene i nagrade i prigodne plakete nagrađenima u III. nagradnom natječaju za umjetnički ostvaraj o pobijenim hercegovačkim franjevcima. Prosudbeno povjerenstvo činili su fra Vendelin Karačić, Krešimir Šego i fra Miljenko Stojić. Prvu večer dodijeljene su nagrade u dječjem uzrastu. Nagradu su primile: Ines Lovrić za literarni rad *Šezdeset i šesta svijeća*, Ivana Radoš za likovni rad *In memoriam – Hercegovački franjevački mučenici* i Antea Naletilić za literarni rad *Pobijeni franjevci u Drugom svjetskom ratu*. Prosudbeno povjerenstvo donije-

lo je odluku da se u kategoriji u z r a s t a m l a d e ž i dodijeli samo jedna nagrada i to Ivoni Grabavac za literarni rad *Pobijeni hercegov a č k i franjevci*. Treću večer dodijeljene su nagrade u



Misna č i t a n j a pročitali su novaci Hercegovačke franjevačke provincije, a molitvu vjernih a g v a r d i j a n i. Pjevanje je predvodio veliki župni zbor pod vodstvom s. Mire Majić.

Na kra-

ategoriji odraslih. Franjo Bilić nagrađen je za glazbeni rad *Oda hercegovačkoj braći*, Tomislav Šovagović za literarni rad *Zatvorenik slobode* te Stipan Zovko za literarni rad *Širokobriški sveti*.

Obljetnica ubojstva fratara na Širokom Brijegu završila je 7. veljače molitvenim programom koji je započeo u 16 sati molitvom pred ratnim skloništem, a nastavljen je u samostanskoj crkvi molitvom na grobu gdje su pokopana 22 fratra. Uslijedila je sv. misa koju je predvodio provincijal hercegovačkih franjevaca fra Miljenko Šteko uz sumisništvo vicepostulatora fra Miljenka Stojića, gvardijana širokobriješkog samostana fra Tomislava Puljića, drugih gvardijana i većeg broja fratara iz cijele Hercegovine. Vrijedi istaknuti da je misno čitanje pročitao fra Rade Dragičević, učenik ubijenog fra Martina Sopte.

Provincijal je u propovijedi istaknuo sljedeće: »I kad je bilo najteže, Provincija se okupljala slaveći žrtvu Jaganjca sjedinjujući se u njoj s nebeskom liturgijom, uvijek nalazeći hrabrih fratara, poput mučenika iz Abitinije, u Africi, koji su rekli svojim tužiteljima: "Slavili smo večeru Gospodnju jer nje se ne može odreći; Mi ne možemo živjeti bez večere Gospodnje"!« Osvrnuvši se na pokop dvojice fratara, provincijal je nastavio: »O draga moja braćo, fra Martine i fra Slobodane, tko vam može izmjeriti bol koju ste prošli, tko suze prebrojiti?! Jedno znam: Niste se pokolebali. Uzeli ste na svoja pleća svoj križ i kročili pravom stranom svoje Kalvarije. I na vašem kalvarijskom putu čuli su se udarci bičeva, padale su poruge i psovke, odzvanjale pljuske. Ne znam jeste li susreli ijednog Šimuna ili Veroniku. Eto, to vam mi svojom molitvom i ovim ukopom danas želimo biti!« Naglasivši da je do sada pronađena tek polovica ubijenih fratara, izrazio je želju da se pronađu grobovi ostalih fratara, ali i grobovi tisuća i tisuća umorenih vjernika.

ju sv. mise vicepostulator fra Miljenko Stojić zahvalio je svima koji su kroz ove dane sudjelovali u molitvenome programu, onima koji su pomogli u pripremi ove obljetnice i svima koji tijekom cijele godine pomažu rad Vicepostulature. Posebnu zahvalu uputio je fra Marku Ešegoviću, koji je kroz prethodna tri dana predvodio molitveni program i sv. mise zadušnice za naše pobijene fratre i puk.

Portali *hercegovinalive.com*, *brsvijet.net*, *franjevci-sirokibrijeg.info*, *pobijeni.info* te Radiopostaja Široki Brijeg (*radiosirokibrijeg.com*) prenosili su uživo program iz širokobriješke samostanske crkve kroz ova četiri dana te je fra Miljenko i njima uputio riječi zahvale što su bili na raspolaganju kako bi oni koji nisu mogli doći na Široki Brijeg, a željeli su pratiti ovaj molitveni program, sve pratili putem njihovih portala. Zahvalio je i drugim medijima na njihovu doprinosu.

Prije početka ovoga programa od 13 sati u crkvi su u lijesovima prekrivenima hrvatskom zastavom bili izloženi posmrtni ostatci fra Martina Sopte i fra Slobodana Lončara koji su pronađeni u Ljubuškom, na Tomića njivi, i prošle godine identificirani. Nakon sv. mise uslijedio je njihov pokop. Lijes s posmrtnim ostacima fra Martina Sopte nosio je fra Hadrijan Sivrić, koji je bio njegov učenik, a lijes svoga strica fra Slobodana Lončara nosio je fra Milan Lončar.

Od ukupno 66 ubijenih hercegovačkih fratara za sada su znani grobovi njih tridesettrojice, a od toga su 24 pokopana u širokobriješkoj samostanskoj crkvi. Nadamo se da će, uz Božju pomoć, biti pronađeni i ostali ubijeni fratri i dostojno pokopani. Stoga, svi oni koji imaju bilo kakve informacije koje bi u tome mogle pomoći, neka se što prije jave Vicepostulaturi. ✍

MISA ZADUŠNICA ZA HERCEGOVAČKE FRANJEVCE – ŠIROKOBRIJEŠKE MUČENIKE

Sisak, 8. veljače 2014. (*biskupija-sisak.hr*) – Svetom misom zadušnicom koju je u prepunoj samostanskoj crkvi Bezgrješnoga začeca BDM u zagrebačkoj Dubravi 7. veljače predvodio sisački biskup Vlado Košić, franjevci Hercegovačke provincije Uznesenja Marijina sa



središtem u Mostaru i Zavičajna zajednica Široki Brijeg iz Zagreba uz rodbinu te više od tisuću vjernika, štovatelja širokobrijeških mučenika, sjetili su se 66 hercegovačkih franjevaca ubijenih u Drugome svjetskom ratu i poraću, a posebno 69. obljetnice mučeničke smrti dvanaestorice širokobrijeških fratara koje su 7. veljače 1945. u samostanu na Širokom Brijegu zvjerski pobili pripadnici partizanskih jedinica. Sumisili su gvardijan fra Draženko Tomić, vojni generalni vikar dr. o. Jakov Mamić, OCD, franjevci iz samostana, petorica franjevačkih đakona, više svećenika redovnika – dominikanca i isusovaca rodnom iz Hercegovine te veći broj biskupijskih svećenika. Zbor franjevačkih bogoslova pjesmom i liturgijskim čitanjima animirao je ovo spomen-slavlje mučenika, na početku kojega je biskupa, svećenike i sve okupljene vjernike, među kojima je bio i zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, pozdravio gvardijan fra Draženko.

U propovijedi je biskup Košić rekao da je jasno i posve nedvojbeno da su franjevce pobili partizani po nalogu samog partijskog vrha, i to samo zato što su bili katolički svećenici, te da su, prema istraživanju Damira Šimića, partizani pokušavali nagovoriti i pridobiti franjevce da se pridruže njihovom pokretu, ali kako to nisu uspjeli, smatrali su ih političkim neprijateljima i zato je došla naredba da ih se treba likvidirati.

Govoreći o pročitanoj Božjoj riječi, biskup je istaknuo da ona donosi dvije veoma bitne poruke koje se odnose upravo na franjevce mučenike. »Prva je, izrečena u Knjizi Sirahovoj, gdje smo čuli kako je opisan David, a mogli

bismo ju prereći u smislu da najslabiji može biti najjači ako se pouzda u Gospodina; te druga, koju nam donosi današnje evanđelje, koje govori o mučeništvu sv. Ivana Krstitelja, a mogli bismo tu poruku sažeto reći da premda je prorok Božji ubijen, njegova je riječ pobijedila te i nakon

njegove smrti unosi strah u srca ubojica«, rekao je biskup istaknuvši u nastavku da je krvnik, kako nam iznosi današnje evanđelje, odrubio Ivanu Krstitelju glavu, ali i kako je on bio samo mač u rukama gorih krvnika, Heroda i Herodijade. »Kada se danas u Hrvatskoj govori o Udbi koja je ubijala Hrvate po domovini i svijetu, sav se odium želi prebaciti na tu službu. Međutim, oni su bili samo krvnici, Herodi su bili naredbodavci, koji su zapravo okrvavili ruke. Oni su stolovali u bijelim dvorima, uživali u plesu i društvu visokog sloja, ispijali skupocjena pića s najvišim državicima svijeta – i bili zavodnici i izvor smrti za tolike muševce i žene, za svećenike i časne sestre, za tolike bogoslove i sjemeništare. Nije nevažno da se i danas u hrvatskom društvu želi na sve načine prikriti ta istina i da ne samo krvnici nego i Herodi uživaju zaštitu sustava i države koja se ne želi odreći svih zločina i zločinaca«, upozorio je biskup.

Biskup Košić podsjetio je da je naš hrvatski narod, na žalost, kroz povijest prolazio mnoga mučeništva, ali da nijedno nije bilo tako strašno kao razdoblje u kojem su ubijeni i hercegovački franjevci kojih se danas spominjemo i čiju žrtvu slavimo. »Oni su ugrađeni u našu povijest, ali oni su i zalog naše budućnosti. Neka nas sve nadahnjuju za hrabro svjedočenje naše vjere, za vjernost Bogu i Domovini, neka zagovaraju naš hrvatski narod pred licem Božjim«, rekao je biskup te na kraju pozvao na molitvu za hercegovačke franjevce – širokobriješke mučenike. ✍

TOMISLAVGRAD: SVETA MISA ZADUŠNICA ZA RATNE I PORATNE ŽRTVE KOMUNISTIČKOGA ZLOČINA

Tomislavgrad, 10. veljače 2014. (fra Mate Tadić) – U samostanskoj spomen-bazilici sv. Nikole Tavelića te crkvi župe sv. Mihovila Arkandela u Tomislavgradu 9. veljače u 18 sati proslavljena je sveta misa zadušnica za žrtve komunističkoga zlosilja Drugoga svjetskoga rata i poraća Hercegovačke franjevačke provincije i Mostarsko-duvanjske biskupije. Sv. misu predvodio je gvardijan franjevačkoga samostana i župni vikar fra Ante Pranjčić. Kod misnoga slavlja sumisila su jedanaestorica svećenika franjevaca: fra Vinko Kurevija, župnik u Seonici i dekan Duvanjskoga dekanata, fra Mladen Rozić, župnik u Bukovici, fra Jozo Radoš, župnik u Roškom Polju, fra Mate Logara, župnik u Šuici, fra Bože Milić, župnik u Drinovcima, fra Petar Drmić, župni vikar u Bukovici, fra Mirko Bagarić, župni vikar i samostanski ekonom u Tomislavgradu, fra Ante Ivanković, župni vikar u Tomislavgradu, fra Josip Mioč, župni vikar u Tomislavgradu, fra Josip Jolić, na službi u Tomislavgradu te fra Mate Tadić, župni vikar u Tomislavgradu. Mladi iz duvanjske Frame pjesmom su i prigodnim recitalom uzveličali ovo slavlje te sudjelovali u misnim čitanjima i prigodnoj molitvi vjernika.

Ispred oltara postavljen je veliki pano s likovima 66 franjevaca Hercegovačke franjevačke provincije, ratnih i poratnih žrtava komunističkoga zločina, s isto toliko upaljenih svijeća. Prigodni recital započeo je molitvom: »Svevišnji, Gospodine dobri, vjera nam govori da nitko od Tvojih malenih nije izgubljen, a sjećamo se i kako si po proroku rekao da je ime svakoga od nas urezano u dlan Tvoje ruke. Ovdje, pred nama, imena su naših fratara koji su Ti željeli služiti u redu Manje braće... Mi danas izgovaramo njihova imena i molimo za njih Tvoje milosrđe: da ih privedeš gledanju svoga lica. Njih dvadesetčetvorica pokopana su na Širokom Brijegu, na poznatim mjestima pokopano ih je još devet, a za njih 33 ne zna se mjesto pokopa, ali nitko od njih nije zaboravljen.«

Potom su pročitana imena 66 ubijenih, spaljenih i nestalih franjevaca kao i Duvnjaka don Ante Zrne

ubijenoga u Dubrovniku. »Za sve njih, kojima smo tijela ovdje sahranili, kao i u Maclju, Čitluku, Kočerinu i Međugorju, ali i za one koje je Neretva odnijela, i one koji su umoreni negdje tamo prema moru, i one pokopane negdje na području Širokog Brijega, i one ubijene u Ljubuškom, Čitluku, Znanaglinama i Čapljini, i one umorene na Križnome putu, molimo Tebe, u dan svog slavnog dolaska, da se naši pobijeni fratri nađu na Tvojim strani i da njihova tjelesa suobličiš slavnome tijelu svome.«

Predvoditelj misnoga slavlja fra Ante na početku je istaknuo: »Večeras smo se okupili za mučenike iz našeg hrvatskog naroda. Pred očima su nam stotine tisuća vjernika, tisuće i tisuće mladih vojnika, više od 643 službenika Crkve u Hrvata, svećenika, bogoslova, časnih sestara. Toliki nemaju ni grobno mjesto, niti znamo za njihove zemne ostatke. Ali, sigurni smo da Bog zna za sve njih i molimo Ga da im dade počinka u svom kraljevstvu. Posebice nam je na srcu 11.431 ubijan vjernik i 81 svećenik iz naše biskupije i Franjevačke provincije: 66 fratara i 14 biskupijskih svećenika u Drugom svjetskom ratu i poraću.« Predsjedatelj slavlja nadalje je naglasio: »U našem duvanjskom kraju poubijano je 2.026 katoličkih vjernika te sedam svećenika ili bogoslova. Ubijeni su jer su bili vjerni Kristu i svome hrvatskome rodu.« Kao uzor i poticaj nama danas fra Ante je istaknuo njih sedmoricu, koji su u svetopisamskom broju punine stvorili krug oko Duvna, preko Kongore, Mesihovine, Roškog Polja, Tubolje, Blažuja do Tomislavgrada: fra Stjepana – Nikole Naletilića, župnika u Kongori, mučena 24. svibnja 1942. u 38. godini života; fra Ludovika – Ivana Radoša, rodom iz Blažuja pokraj Tomislavgrada, ubijena 7. veljače 1945. u 20. godini života na Širokom Brijegu; fra Miljenka – Ivana Ivankovića, rodom iz Tubolje pokraj Tomislavgrada, ubijena 8. veljače 1945. u 21. godini na putu za Split; fra Jaku – Antu Križića iz Roškog Polja, ubijena 9. veljače 1945. u Čitluku u 52. godini života; tadašnjega župnika u Gradnicima fra Filipa – Juru Gašpara, rodom iz Roškog Polja, ubijena 10. velja-



ča 1945. u 52. godini života; fra Julijana – Berislava Petrovića, podrijetlom iz Mesihovine, bogoslova zarobljena i ubijena kod Krapine 4./5. lipnja 1945. te don Antu Zrnu rodom iz Duvna, tadašnjega župnika u Viru, ubijena u Dubrovniku 1945.

U prigodnoj propovijedi istaknuta je vjernost kršćanskoga mučenika sve do smrti, nepokolebljivost u vjeri, čvrste nade i pouzdanja u najtežim trenucima životne borbe. »Trpljenje ili mučeništvo podnosi se samo iz vjernosti i ljubavi prema dobrom Bogu.« Mučenik je svjedok Isusa Krista, koji kroz molitvu, zavjete i sveto ređenje daje životni dokaz i pokazuje uzrok podnošenja mučeništva iz ljubavi i hrabrosti vjere u Božje spasenje. »Bila je to velika životna priprema do odlučujućega trenutka svjedočanstva vlastitom krvlju... Naši poubijani mučenici posvjedočiše da ima nešto puno važnije i veće od ovoga zemaljskoga života i stjecanja. Slijedili su Krista i podnijeli svoje muke, ali su zato bili svjetlo i sol na ovoj zemlji. Ostavili su nam poruku kako je važna evanđeoska poruka, biti "svjetlo svijeta i sol zemlje" pa kad je i vrlo teško.«

Duvanjski je puk molitvom i pjesmom uzveličao misno slavlje dok su mladi u ime nazočnih iznijeli zajedničke molitve, između ostaloga i »da u mnogim žrtvama naše mučeničke, ali slavne prošlosti, prepoznamo Bož-

ju ruku pomoćnicu te da se učimo nesebično žrtvovati za dobro svoje subraće zahvaljujući Bogu za dar života i opstanak na ovim prostorima.« Uz sav trud, napore i zalaganje na općoj i pojedinačnoj razini, molilo se i »za pothvat otkrivanja istine o mučeničkoj smrti svećenika, redovnika i redovnica ubijenih tijekom rata i poraća da njihova žrtva ne bude uzaludna, nego da nas nadahnjuje na svjedočansku ljubav prema Bogu i bližnjemu.«

I pred nas se u današnjem svijetu i vremenu stavlja poruka i zadaća s pozivom življenja dara, što nam ga naši pređi i mučenici svjedočanske vjere našega naroda u zalag ostaviše. U odmaku vremena od teških i nemilih ratnih i poratnih godina za naš hrvatski narod uviđamo da ne možemo niti u današnjem svijetu i vremenu živjeti bez mučeništva.

Kristov se život i dandanas ponavlja u kršćanima. Po riječima pape Franje kršćani su u suvremenom svijetu najprogonjenija skupina ljudi te se krvno mučeništvo traži i u 21. stoljeću. Na našim područjima krvno se mučeništvo danas ne traži, ali smo u vremenu kada se traži neprestana i trajna žrtva. Ni u današnjem vremenu nema jeftina kršćanstva i nije lako živjeti po Božjim zapovijedima i nasljedovati Krista, ali je unatoč svemu potrebno ostati vjeran do kraja po uzoru na naše mučenike, jer nakon svakoga Velikog petka slijedi uskrsnuće! ✎

MOSTAR: PREDSTAVLJEN ZBORNIK HRVATSKI MUČENICI I ŽRTVE IZ VREMENA KOMUNISTIČKE VLADAVINE

Mostar, 13. veljače 2014. (Josipa Vukoja / Vicepostulatura) – Dana 12. veljače u 18 je sati u katedrali Marije Majke Crkve i Kraljice neba u Mostaru održana sveta misa zadušnica za pobijene u Drugome svjetskom ratu i poraću, koju je predvodio gospičko-senjski biskup don Mile Bogović uz sumisništvo druge dvojice biskupa, provincijala i 20-ak svećenika te zamjetan broj puka Božjega. Nakon toga je u velikoj katedralnoj dvorani predstavljen zbornik *Hrvatski mučenici i žrtve iz vremena komunističke vladavine*.

Svetu misnu zadušnicu i predstavljanje zbornika glazbeno su popratili članovi velikog mješovitog katedralnog zbora »Marija« pod ravnanjem maestra don Nike Luburića i uz orguljsku pratnju s. Mateje Krešić. Voditelj programa bio je fra Miljenko Stojić.

Na početku predstavljanja nazočne je pozdravio mjesni biskup dr. don Ratko Perić koji je, između ostalo-

ga, podsjetio na postupak proglašenja blaženim Alojzija Stepinca te da je iz Vatikana stigla vijest da će blaženi Alojzije uskoro biti proglašen svetim. Pritom je biskup izrazio nadu da će i neke od žrtava iz Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije jednoga dana biti proglašene mučenicima, odnosno blaženicima i svetcima.

Prvi govornik, biskup dr. don Tomo Vukšić, u svom je izlaganju progovorio o stradanju crkvenih osoba i vjernika u BiH te o mogućim blaženicima i svetcima. U postotcima je izrazio gubitke pojedinih crkvenih zajednica: »Kad se gubitci svih pojedinih zajednica usporede s ukupnim brojem članova, koje su te iste zajednice bez ovih gubitaka mogle imati 1945., onda je Banjolučka biskupija izgubila čak 41,93 % svojih svećenika, Mostarsko-trebinjska 40 %, hercegovački franjevci 36,77 %, bosanski franjevci 24,47 %, Sarajevska nadbiskupija 21,95 % i trapisti 5 %.«

Dr. Marko Tokić govorio je o zborniku koji se sastoji od radova s međunarodnog simpozija održanog u Zagrebu 25. i 26. travnja 2012. pod nazivom »Hrvatski mučenici i žrtve iz vremena komunističke vladavine«. Nastojeći u slušateljima potaknuti zanimanje za zbornik, pored općih podataka o njemu, iznio je i



pojedine zanimljivosti i navode koje je držao bitnima za razumijevanje njegova sadržaja.

Biskup dr. don Mile Bogović govorio je o radu Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. Ukratko je predstavio povijest rada ove Komisije te iznio najvažnije

stavke njezina djelovanja posebno se osvrnuvši na popis svih žrtava komunističke vladavine, koji će se, u suradnji sa župnicima, provesti u svim biskupijama i nadbiskupijama. Naglasio je da bi Crkva trebala popisati samo mučenike, ali s obzirom na to da državne vlasti ne provode popis ostalih žrtava, Crkva će

popisati sve pobijene katolike. Biskup Bogović izrazio je zadovoljstvo održanim skupom, koji je bio jako dobro posjećen, te nadu u povoljne odjeke u daljnjem radu Komisije HBK i BK BiH, a posebno pri provođenju popisa žrtava. ✍

SVETA MISA ZA POBIJENE FRATRE I PUK U MOSTARU

Mostar, 15. veljače 2014. (MIRIAM) – U petak 14. veljače u 18 sati u franjevačkoj crkvi u Mostaru proslavljena je sv. misa za sedmoricu fratara koje su partizani na taj dan prije 69 godina odveli iz samostana, mučili, ubili i bacili u Neretvu. Ubojstvom provincijala fra Lea Petrovića (r. 1883.), gvardijana fra Grge Vasilja (r. 1886.), a uz njih još fra Joze Bencuna (r. 1869.), fra Rafe Prusina (r. 1884.), fra Bernardina Smoljana (r. 1884.), fra Kazimira Bebeka (r. 1901.) i fra Nenada Pehara (r. 1910.), komunisti su udarili u glavu Hercegovačke franjevačke provincije.

Uz navedene fratre u sv. misu uključene su sve nevine žrtve Drugoga svjetskog rata, poraća i Domovinskoga rata s područja Mostara.

Prije sv. mise gvardijan fra Iko Skoko, vicepostulator fra Miljenko Stojić, nekoliko fratara i članova HKUD-a Rodoč zapalili su svijeće i pomolili se na Čekrku, predmnijevanu mjestu ubojstva fratara.

Sv. misu predslavio je mostarski gvardijan fra Iko Skoko uz suslavlje provincijala fra Miljenka Šteke, vicepostulatora fra Miljenka Stojića, generalnog vikara naših biskupija don Željka Majića i sedamnaest franjevac sve-

ćenika.

Pred početak sv. mise glumac Robert Pehar potrebnim je glasom pročitao ulomak iz knjige *Apokaliptični dani* fra Janka Bubala koji govori o ubojstvu ne samo mostarskih nego i svih ostali fratara, njih sveukupno 66. Za vrijeme čitanja prepuna je crkva odisala svečanom tišinom i pijetetom.

U uvodu u sv. misu fra Iko je, između ostaloga, ustvrdio: »Zacijelo su Drugi svjetski rat i poraće bili najteže razdoblje u povijesti našega naroda u BiH. U razdoblju 1941. – 1952. u BiH smrtno je stradalo 160 katoličkih svećenika i devet časnih sestara. U Drugom svjetskom ratu i poraću stradalo je oko 10 % našega puka. Iz Hercegovine je stradalo oko 16.000 vjernika. Godina 1945. bila je najteža. Samo u toj godini ubijena su 104 svećenika. Tolik broj stradalih nije slučajnost, nego je to dobro isplanirano uništenje naše Crkve i narodnoga bića. Međutim, narod koji ima dušu ne može se ni ubiti ni uništiti. Narod koji se čvrsto veže uz Boga unatoč svim slabostima, grijesima, teškoćama, svim križevima i svim progonima, zatiranjima i mučenjima, jer ima dušu, ne može se ni ubiti ni uništiti.«

Oslanjajući se na misno čitanje iz Knjige o Makabejcima, u kojoj se govori o svjedočkoj smrti braće Makabejaca za pravu vjeru i živoga Boga, fra Iko je mučeničku smrt naših fratara nazvao svjedočkom. Nisu se dali smesti ni pokolebati u svojoj vjeri iako su gledali smrti u oči. »Povijest Crkve je



povijest svjedoka. Povijest naše mjesne Crkve i povijest franjevaca u BiH, i dične franjevačke provincije "Bosne Srebrene" i Hercegovačke franjevačke provincije, povijest je svjedoka. Povijest je našeg samostana sv. Petra i Pavla u Mostaru povijest svjedoka 1563. – 1945.«, naglasio je fra Iko.

Nakon što je ukratko predstavio mostarske ubijene fratre, propovijed je završio riječima: »Što je bio cilj mučenja i ubijanja franjevaca na Širokom Brijegu, Mostaru, Ljubuškom, Kočerinu i drugim mjestima u Hercegovini i šire? Veliki ruski književnik Aleksandar Solženjicin napisao da čistka u njegovoj domovini nije birala ljude nasumice, nego je bila usmjerena na ljude s istaknutim čudorednim i duhovnim značajkama. Komunistička čistka u Hercegovini također nije rađena nasumice, nego je usmjerena na fratre, svećenike i druge hrvatske velikane

duha jer su htjeli tako ubiti duh jednoga naroda i njegovu vjeru, našu Hercegovačku franjevačku provinciju i našu Crkvu! Što smo mi naučili iz toga? Naučili smo da mi ljudi možemo biti okrutni, ali i, kako kaže Kushner o sposobnosti ljudskog duha, možemo pobijediti okrutnost, opro-

stiti i živjeti! Hvala Bogu što nas poziva, krijepi i snaži da u sebi pobijedimo okrutnost, oprostimo i živimo. Blaženi papa Ivan Pavao II. rekao je da je potrebno da mjesne Crkve učine sve da se ne prepusti zaboravu spomen na one koji su pretrpjeli mučeništvo! Mi smo dio naše mjesne Crkve, zato pomozimo da naša mjesna Crkva preko svakog od nas pojedinačno te preko naše Vicepostulature "Fra Leo Petrović i 65 subrača" i naše Hercegovačke franjevačke provincije ne prepusti zaboravu spomen na one koji su pretrpjeli mučeništvo.«

Sv. misno slavlje uveličao je veliki župni zbor »Sv. Cecilija« pod ravnanjem s. Slavice Filipović. Na kraju je Lucija Hrštic otpjevala pjesmu »Naši pastiri«, za koju je sama napisala tekst i note, a nedavno je izišla kao singl. ✍

NA HUMCU SLAVljena MISA ZA SVE ŽRTVE RATOVA S PODRUČJA OPĆINE LJUBUŠKI

Humac, 17. veljače 2014. (MIRIAM) – Nakon Širokog Brijega (7. veljače), Zagreba (7. veljače), Tomislavgrada (9. veljače), Mostara (14. veljače) te mnogih drugih župa diljem Hercegovine i u humačkoj je župi u nedjelju 16. veljače vrlo svečano slavljena je sv. misa za pobijene fratre i puk s područja Ljubuške općine. U 18 sati u prepunoj crkvi puka Božjega, svih starosnih dobi, a posebno je bio uočljiv velik broj mladih, sv. misu predslavio je humački gvardijan fra Velimir Mandić u suslavlju s provincijalom fra Miljenkom Štekom, vicepostulatorom fra Miljenkom Stojićem i 23 fratra svećenika.

Pred sv. misu novak fra Lovro Šimić u pozdravnim je riječima naglasio da ove večeri posebno molimo za sve žr-

tve Prvoga svjetskog rata, 2.279 osoba s područja Ljubuške općine koje su ubijene u Drugom svjetskom ratu i poraću, za sve pokojne svećenike i fratre koji po mjestu rođenja pripadaju humačkom samostanu ili su iz drugih područja, a ubijeni su oko Ljubuškog.

Nazočni župnici pročitali su podatke o broju pobijenih iz svojih župa:

1. Iz župe sv. Ante Padovanskog, Humac, ubijeni su: Bijača 40, Cerno 53, Crnopod 27, Crveni Grm 110, Hardomilje 63, Hrašljani 48, Humac 87, Lisice 49, Ljubuški 28, Miletina (župa sv. Jakova u Međugorju) 46, Mostarska Vrata 49, Pregrade 73, Prolog 39, Radišići 189, Teskera 39, Zvirici 40. Ubijeni fratři i svjetovni sveće-

nici: prof. fra Leonardo Rupčić, fra Kornelije Sušac i fra Nikola Ivanković, don Stanko Čotić, don Ante Čotić i bogoslov Srećko Čotić. Zatvoreni u Ljubuškom i ubijeni na raznim mjestima: fra Paško Martinac (negdje na području Ljubuškog), fra Martin Sopta i fra Slobodan Lončar (pronađeni u Ljubuškom), fra Julijan Kožul i fra Zdenko Zubac (pronađeni u Zagvozdu).

2. Iz župe sv. Josipa Radnika, Grljevići, ubijeni su: Grljevići 53, Lipno 79. Fratри: dr. fra Fabijan Paponja, fra Fabijan Kordić i fra Krsto Kraljević.

3. Iz župe sv. Marka Evandeliste, Klobuk, ubijeni su: Klobuk 136. Fratри: fra Marko Barbarić i dr. fra Leo Petrović, provincijal.

4. Iz župe Presvetog Srca Isusova, Studenci, ubijeni su: Stubica 46, Studenci 134. Fratри: dr. fra Radoslav Vukšić, fra Andrija Jelčić, fra Nenad Pehar i fra Lujko Miličević.

5. Iz župe Presvetog Srca Isusova, Šipovača-Vojnići, ubijeni su: Doli 25, Greda 13, Kašče 8, Šipovača 60, Vojnići 55.

6. Iz župe sv. Ilije Proroka, Veljaci, ubijeni su: Grab 103, Orahovlje 8, Vašarovići 92, Veljaci 117. Fratри: dr. fra Bono Jelavić i fra Metod Puljić.

7. Iz župe sv. Paškala, Vitina, ubijeni su: Grabovnik 49, Otok 29, Proboj 82, Vitina 210. Fratри: fra Bonifacije Majić, fra Kažimir Bebek, fra Svetislav Markotić, fra Ante Majić i fra Stjepan Majić.

Budući da po ustrojstvu Hercegovačke franjevačke provincije humačkom samostanu pripadaju i župe iz grudske općine, župnici su također pročitali imena ubijenih fratara i svećenika iz tih župa. Pobjijeni fratри i svećenici iz župe sv. Mihovila Arkandela, Drinovci: dr. fra Krešimir Pandžić, dr. fra Arkandeo Nuić, fra Anđelko Nuić, dr. fra Radoslav Glavaš, prof. fra Borislav Pandžić, fra Žarko Leventić, fra Emil Stipić te don Ilija Tomas, don Andrija Majić (mlađi), don Jerko Nuić i don Ante Krešimir Buconjić. Pobjijeni fratри iz župe sv. Stjepana Prvomučenika, Gorica-Sovići: fra Križan Galić i fra Melhior Prlić. Ubijeni fratar iz župe sv. Ivana Krstitelja, Ružići, jest fra Maksimilijan Jurčić. Iz župe Bezgrješnog začeca BDM, Tihaljina, ubijena je časna sestra Regina Šima Milas.

U svojoj propovijedi fra Velimir je između ostalog naglasio: »Danas smo ovdje kako bismo se prisjetili svih naših pradjedova koji su nestali ili poginuli u Prvome svjetskom ratu, svih pobjijenih ili nestalih u Drugome svjetskom ratu i poraću, njih 2.279, kao i svih fratara i svećenika koji su podrijetlom iz naših krajeva, njih 26, ili su mučeni ovdje oko Ljubuškoga, ili odvedeni s Humca te bez suđenja ubijeni i negdje zatrpani, njih 5. U Hercegovini je još ubijeno 14 biskupijskih svećenika i dva bogoslova. Naravno da uključujemo u svoje molitve i sve

pokojne branitelje koji su nedavno u Domovinskom ratu poginuli na bojišnici ili umrli od posljedica rata u kojem su branili svoja i naša ognjišta. A njih je točno 105 i još tri civilne žrtve, dvoje djece i jedna medicinska sestra.«

Osvrnuo se kratko na mučeničku povijest hrvatskog naroda i kazao: »Naši su predci bili prva crta u obrani Europe od Turaka, krvavo su zaslužili časni naslov *predzide kršćanstva* podnoseći strašne zulume, muke i progone turskih osvajača 1463. – 1878. Iza turskih progona uslijedio je Prvi svjetski rat, a zatim najkrvavije razdoblje hrvatske povijesti – Drugi svjetski rat i njegovo još krvavije poraće. Ako, na žalost, ne znamo koliko je Hrvata poginulo u Prvome svjetskom ratu, znademo da je u Drugom samo s područja naše općine ubijeno najmanje 2.279 naših očeva i djedova, većinom na Križnome putu. Sjetimo se Bleiburga, Maclja, Maribora, raznih logora i jama diljem Slovenije, Hrvatske, BiH, Srbije... Da bismo što bolje razumjeli bešćutnost ubojica, dobro se sjetiti da su u Vrgorcu 28. siječnja 1945. ubili trudnicu Stanu Dodig, r. Nižić, ženu Barišinu i njezinu svekrvu...«

Iznio je i podatak da su »od završetka Drugog Svjetskog do Domovinskog rata 92 hercegovačka fratra osuđena na nevjerojatnih 321 godinu tamnice, a da su odrobijali čak 223 godine, 9 mjeseci i 12 dana! Od toga su šestorica osuđena na smrt, jednoga su ubili kundacima, petorica su, eto, velikodušno preinačili kaznu na 20 godina robije... kako je istraživao fra Andrija Nikić.«

Možda je široj javnosti manje poznata činjenica, i koju treba posvijestiti, da su »komunističke vlasti u BiH časnim sestrama oduzele sve kuće, ostavile samo malo prostora za boravak starijih sestara, a sve sposobne sestre rastjerale i zabranile im nositi redovničku odjeću«, istakao je fra Velimir te dodao: »Fra Žarko Ilić je, prema knjizi s. Natalije Palac *U knjigu života upisane*, izračunao da su 24 školske sestre franjevke iz Hercegovine provele 37 godina i 11 mjeseci u jugokomunističkim tamnicama, a jednu su i ubili. Zatvarane su i sestre milosrdnice, ali o njima još nemamo podataka. Fra Žarko je, prema podacima objavljenima u knjizi biskupa Ratka Perića *Da im spomen očuvamo*, izračunao da je sedam biskupijskih svećenika provelo 30 godina i 8 mjeseci u komunističkim tamnicama. A još nigdje nije popisano robijanje naših mladića i djevojaka, muževa i žena. Ni do danas nikom nije stalo do toga da barem popiše imena svih hrvatskih uhićenika i uhićenica 1945. – 1990.«

Fra Velimir je zamolio sve nazočne da takve stradalnice iz svojih obitelji i rodbine popišu i donesu te popise u samostan. Svi su oni stradali zato što su bili svjesni vjernici i članovi svoga hrvatskog naroda. Njihova je žrtva poziv nama danas: »Ne budite izdajice ni svoje vjere i moralu, ni svoga roda ni svoga naroda! Ne zaboravite ono što vam je Isus rekao: "Vi ste sol zemlje! Vi ste svjetlost

svijeta!”«, kazao je fra Velimir.

Te svoje riječi potkrijepio je jednim svijetlim primjerom iz ljubuške tamnice u poraću Drugoga svjetskog rata: »Pok. fra Jerko Karačić opisuje kako je u malom podrumskom, vlažnom, smrdljivom prostoru u ljubuškoj tamnici bilo više uhićenika. Među njima su



bila i dvojica momaka koji su se fra Jerki ponudili da će oni legnuti na vlažni i hladni pod kako bi njemu omogućili da on legne na suho da se ne nahladi! Kakav divan primjer ljubavi prema bližnjemu!«

»Ali što danas možemo učiniti za njih i sebe?« upitao je fra Velimir i u nastavku propovijedi odgovorio navodeći riječi vojnog biskupa mons. Tome Vukšića iz knjige *Hrvatski mučenici i žrtve iz vremena komunističke vladavine*: »Mnogo puta sam imao dojam da se o stradanju nevinih svećenika i vjernika govorilo i pisalo poglavito kako bi se upozorilo na beskrajnu mržnju neprijatelja koji su ih pogubili. Tako se govor o žrtvama nerijetko pretvarao u govor o banditima različite vrste i njihovoj zloći te je, na žalost, mržnja protivnika Crkve i našega naroda često postajala središnja tema. Stoga smatram da je konačno došlo vrijeme da se prestane baviti mržnjom zločinaca, a da se počne govoriti o ljubavi žrtava. Nama vjernicima nadahnuće mora biti ljubav stradalnika... Neki su od njih zacijelo završili život na način koji je vrlo sličan

umiranju mučenika prve Crkve... Stoga je vrijeme da promijenimo način govora o njihovoj tragediji i naš odnos prema njima. Umjesto upiranja prstom u zločince, započnimo tražiti svece i mučenike, ali na crkveni, kanonski i službeni način jer Crkva koja ne prepoznaje svoje duhovne velikane, ozbiljno dolazi u

opasnost zauvijek ostati mala Crkva sitne duše.«

U smislu ovih biskupovih riječi dobro je znati da je naša Hercegovačka franjevačka provincija započela proces za proglašenje mučenika naših fratara pod naslovom: *Postupak mučeništva »Fra Leo Petrović i 65-orica subraće«*.

Blaženi papa Ivan Pavao II. rekao je: »Potrebno je, da mjesne Crkve učine sve, da se ne prepuste zaboravu spomen onih koji su pretrpjeli mučeništvo!«

Na kraju svoje propovijedi fra Velimir je ustvrdio i pozvao: »Mi smo dio naše mjesne Crkve, zato pomozimo da naša mjesna Crkva preko svakog od nas pojedinačno, te preko naše *Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65-orica subraće«*, naše franjevačke provincije kao i biskupije ne prepusti zaboravu spomen onih koji su pretrpjeli mučeništvo.«

Sv. misno slavlje uveličao je veliki župni zbor Sv. Ante pod ravnanjem s. Robertine Barbarić, a osmorica novaka Hercegovačke franjevačke provincije čitali su i posluživali kod sv. mise. ✍

IZIŠLA KNJIGA FRA JANKA BUBALA APOKALIPTIČNI DANI

Široki Brijeg, 25. veljače 2014. (Josipa Vukoja / Vicepostulatura) – Prije nekog je vremena u izdanju Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, Matice hrvatske Čitluk i Gradskog kulturnog središta Vrgorac izašla knjiga fra Janka Bubala *Apokaliptični dani*. To djelo objavljeno je 1992. u nakladi Matice hrvatske Zagreb dok je fra Janko još bio živ. Da bi se očuvala izvornost, sada je uz uvodne tekstove napravlje-

na preslika knjige, uz autorovo ime dodano »fra« te dodan njegov novi životopis. Knjigu je uredio fra Miljenko Stojić.

Fra Janko Bubalo rođen je 31. siječnja 1913. u Turčinovićima (Široki Brijeg). Nakon pučke škole pohađao je Franjevačku klasičnu gimnaziju u Širokom Brijegu, a zatim studij bogoslovije u Mostaru i Bratislavi. Još kao gimnazijalac iskazivao je iznimnu sklonost prema pisa-

noj riječi te je kao mlad pjesnik objavljivao u nekoliko časopisa. Koncem Drugoga svjetskog rata prestao je s pisanjem i uništio sve svoje rukopise, a ponovno je počeo pisati sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Fra Janko je sustavno pratio i događanja u Međugorju te objavio i dvije knjige o toj temi. Prvi je svećenik koji je primljen u Društvo hrvatskih književnika, a za književni rad i domoljublje primio je odličje prvoga hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana.

Knjiga *Apokaliptični dani* govori o fra Jankovu viđenju događaja u Hercegovini i šire koncem i nakon Drugoga svjetskog rata. Knjigu je posvetio: »Braći svojoj, poklanoj, dok su šipci cvali a bilo je proljeće tisuću devetsto četrdeset i pete.« U knjizi otkriva kroz što je sve prola-

zio tih godina, ali i razloge svoje duge književne šutnje. Dana 6. veljače 1945. vidio je prolazak partizana prema Širokom Brijegu te je taj dan u Vitini uhićen i odveden u tamnicu u Ljubuški. Na temelju tog boravka u tamnici fra Janko je ostavio vrijedno svjedočenje koje je pomoglo u rasvjetljavanju događaja vezanih za smrt nekoliko fratara. Između ostaloga, u knjizi spominje da je u tamnici vidio fra Martina Soptu i fra Slobodana Lončara, koje su komunisti ubili na lokalitetu Tomića njiva u Ljubuškom. Tijekom posljednjih nekoliko godina pronađeni su njihovi posmrtni ostatci i identificirani te su zajedno s još nekoliko civila 7. veljače 2014. pokopani u širokobriješkoj samostanskoj crkvi. ✍

KONSTITUIRAN ODJEL ZA DRUGI SVJETSKI I DOMOVINSKI RAT HNS-a BiH

Neum, 22. ožujka 2014. (V. M. / hrsvijet.net) – Pod predsjedanjem voditelja Odjela Ilije Vrljića, a u nazočnosti domaćina, načelnika općine Neum Živka Matuška i njegova pomoćnika Vicka Jogunice, u prostorijama Općine Neum 21. ožujka održana je utemeljiteljska sjednica Odjela za Drugi svjetski i Domovinski rat Hrvatskoga narodnoga sabora (ODSDR HNS). Do utemeljenja ovog odjela došlo je nakon dugogodišnjega predanog rada Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« i općinskih povjerenstava za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća u Herceg Bosni. Tragajući za svojom pobijenom subračom franjevcima, Vicepostulatura, inače pokretač utemeljenja općinskih povjerenstava, neumorno djeluje još od 2007. Općinska povjerenstva tragaju za žrtvama partizansko-komunističkog zločina svako na svom ozemlju već više od pet godina dok je Koordinacija općinskih povjerenstava utemeljena 2012. i od tada objedinjuje i koordinira njihov rad. Trenutno radi devet povjerenstava, a neke se općine još spremaju pokrenuti ih. U trenutnim okolnostima i državnoj tvorevini u kakvoj živimo općinska se povjerenstva u svom radu umjesto potpore susreću s brojnim i neočekivanim poteškoćama i zaprjekama pa se pokazalo nužnim objedinjavanje rada svih povjerenstava. To bi trebalo uroditi većom učinkovitošću i bržim ostvarenjem temeljnoga cilja: zbrinjavanje posmrtnih ostataka svih žrtava partizansko-komunističkoga zločina, kako vojnika tako i civila iz Drugoga svjetskog rata i poraća u Herceg Bosni.

Na konstituirajućoj sjednici ODSDR HNS imenovan je glavni tajnik, četiri županijska predstavnika, četiri vanjska člana te ustrojene i četiri službe kojima su imenovani voditelji. Za glavnoga tajnika jednoglasno je

izabran Niko Marušić, voditeljem Službe za otkrivanje ratnih zločina imenovan je Pero Kožul, voditeljem Službe za odnose s javnošću i izdavaštvo imenovan je Velimir Mabić, Službu za unutarnju reviziju predvodit će Nikola Koncul, za Službu za odnose s Katoličkom Crkvom te zamjenikom voditelja Odjela i predstavnika Vicepostulature zadužen je fra Miljenko Stojić, predstavnik ŽZH je Vice Nižić, predstavnik HBŽ-a je Mario Bagarić, predstavnik HNŽ-a Ivan Sabljčić, zaduženi za materijalne resurse su Dinko Grbešić i Stanko Kvesić te za odnose s inozemstvom Damir Draškić i Miro Tokić.

Na sjednici je potom podneseno nekoliko izvješća koja su jednoglasno prihvaćena. Posebno valja izdvojiti izvješće o završetku registracije Udruge »Mir international« preko koje će ODSDR HNS voditi projekt izgradnje »Groblja mira« na Bilima te ostvarenje kontakta s krovnom njemačkom Udrugom »Volksbund« koja skrbi o njemačkim žrtvama iz Drugoga svjetskog rata i poraća u svijetu. Također valja izdvojiti hvalevrijednu potporu i pomoć poznatoga hercegovačkoga franjevca fra Miće Pinjuha, trenutno na službi u Švicarskoj, a koji je u cijelosti na sebe preuzeo nabavku vrlo skupog uređaja za otkrivanje kostiju pod zemljom (georadar), koji će biti od velike pomoći i značajno unaprijediti rad svih općinskih povjerenstava. Ova gesta fra Miće Pinjuha tim je važnija jer je ODSDR HNS tragajući za ovim uređajem doživio neočekivane neugodnosti i opstrukcije Ministarstva branitelja Vlade Republike Hrvatske. Naime, kad je ODSDR HNS od pukovnika Ivana Gruića, pomoćnika ministra branitelja zadužena za traganje za nestalim osobama iz Domovinskoga rata u Republici Hrvatskoj, zatražio marku uređaja za otkrivanje kostiju pod zemljom (georadar), uz tisuću različitih izgovora to jednostavno

nisu uspjeli dobiti.

U nastavku sjednice utvrđene su aktivnosti koje bi trebalo poduzeti na lokalitetu Groblja mira na Bilima kako bi ovogodišnji Europski dan sjećanja na žrtve svih totalitarnih režima i u Herceg-Bosni bio dostojanstveno obilježen. Jedan od prvih i osnovnih koraka koje u tom pravcu valja poduzeti jest utvrđivanje crkvene nadležnosti nad budućim memorijalnim Grobljem mira na Bilima, stoga će se žurno upriličiti sastanak s vojnim biskupom msgr. Tomom Vukšićem. Glede građevinskih planova ODSDR HNS primarni je cilj, zaključeno je, do ovogodišnjega Europskog dana sjećanja na žrtve svih to-

talitarnih režima pokušati izgraditi kapelicu kao ishodište budućega velikog kompleksa.

Na kraju sastanka voditelj ODSDR HNS Ilija Vrljić kratko je rezimirao: »Udruga je registrirana, Odjel utemeljen... Što nam još treba da bismo konačno krenuli u ovaj za nas iznimno važan projekt? Zadovoljan sam, naravno da sam zadovoljan! Neum je jedno od naših najstarijih općinskih povjerenstava, dočekali su nas i ugostili vrlo srdačno. Hvala im! Nastavit ćemo s održavanjem sjednica na terenu, svaki put kod drugoga općinskog povjerenstva, jer smo uvjereni da će to dodatno unaprijediti naš rad.«

FRA JANKOVI APOKALIPTIČNI DANI ZNAČAJNA JE KNJIGA KOJA GOVORI O SUDBONOSNIM DANIMA

Čerin, 23. ožujka 2014. (citluk.ba) – *Apokaliptični dani*, memoarska knjiga pokojnog fra Janka Bubala, izašla u nakladničkoj djelatnosti Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, Gradskog kulturnog središta Vrgorac i Ogranka Matice hrvatske u Čitluku, predstavljena je nakon sv. mise u župnoj crkvi na Čerinu. U predavljanju knjige sudjelovali su urednik fra Miljenko Stojić, recenzent Krešimir Šego, čerinski župnik fra Dario Dodig i predsjednik OMH u Čitluku prof. Andrija Stojić.

Nakon kratka uvoda u predavljanje knjige predsjednika OMH Čitluk okupljenima se obratio župnik fra Dario Dodig koji je kazao da mu je drago što je knjiga ponovno ugledala svjetlo dana. Fra Janko je više od tri desetljeća živio i djelovao na Čerinu, a on ga je kao mlad

o kojemu govori, svomu je narodu odao zasluženost priznanje, a sama je knjiga, bez autorove volje, priznanje njemu«, napisao je u svojoj recenziji knjige pjesnik Krešimir Šego koji ju je na današnjem predavljanju u Čerinu okupljenima toplo preporučio. Prema njegovim riječima, knjiga govori o prošlosti, ali o vremenu koje se jako tiče i svih nas danas pa ju je stoga vrlo mudro pročitati.

Knjigu *Apokaliptični dani* za ponovnu je objavu priredio fra Miljenko Stojić. Svoje današnje izlaganje o njoj započeo je riječima: »Kada ovako u ruci držimo knjigu *Apokaliptični dani*, čini nam se da je ona nekako mala. Međutim, to je tako samo po broju stranica i u odnosu na one knjige koje je pisala komunistička strana, a u svojoj biti ovo je velika knjiga koja govori o sudbonosnim danima za nas.« Pozornost slušatelja Stojić je skrenuo i na po-

svećenik na Humcu jedno vrijeme služio u njegovoj starosti i imao prilike slušati o događajima koji se opisuju u knjizi.

»Knjiga *Apokaliptični dani* djelo je pisca, pjesnika, svećenika koji je duboko proživljavao sve ono što je proživljavao i njegov narod. On jednostavno nije htio drukčije. Pišući, desetljećima nakon vremena



svetu »Braći svojoj, poklonoj, dok su šipci cvali a bilo je proljeće tisuću devetsto četrdeset pete«, nakon koje fra Janko poimeno nabroja njihova imena. »Njih četrnaest poput četrnaest postaja Puta križa, a ova knjiga je poput njihova uskrsnuća jer su oni zaista u njoj uskrsnuli«, kazao je Stojić govoreći o knjizi u koju je Bubalo ugradio

svoja živa sjećanja na apokaliptične dane i dodao kako drži da Bubala u njegovom radu na knjizi nije »omelo« ukazanje Kraljice Mira u župi Međugorje, o kojemu je također pisao, nego mu je ono, naprotiv, pomoglo. »Prava bi šteta bila da se nije pojavila ova memoarska knjiga. Povijest je u njoj prikazana onakvom kakvom se zaista dogodila, a ne onakvom kakvom su je htjeli proglasiti komunisti. Bubalove riječi potvrdila su iskapanja masovnih grobnica na području Ljubuškog. Dosad je prona-

đeno i otkopano 60-ak tijela, a ima ih još«, zaključio je Stojić.

Glazbenim točkama program predstavljanja knjige *Apokaliptični dani* obogatila je Frama Čerin pod vodstvom fra Tihomira Bazine. Današnje predstavljanje bila je ujedno prigoda da se Bubalova knjiga nabavi po pogodnoj cijeni od 10 KM, što je upola manje od njezine redovne cijene. ✍

OBILJEŽENA 68. OBLJETNICA STRADANJA HRVATSKIH VOJNIKA U PODADREŽNJU

Podadrežanj, 21. travnja 2014. (citluk.ba) – Danas je u Podadrežnju slavljenjem sv. mise obilježena 68. obljetnica pogibije petorice hrvatskih časnika i dočasnika Drugoga svjetskog rata. Tradicionalno misno slavlje na Uskrsni ponedjeljak predvodio je fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« uz



Tijekom propovijedi osvrnuo se na nacionalsocijalizam i komunizam, dvije ideologije zajedničkih korijena koje su se kasnije razile i sukobile, ali i kazao nekoliko riječi o Komisiji HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. »Ujedinila su se braća s obiju strana granice i žele među onima koji su pobijeni u Drugom svjetskom ratu i poraću pro-

naći mučenike. Njih ima među svim crkvenim staležima. Trenutno je teško reći koliki je broj ubijenih u hrvatskoj narodu, ali znamo da je taj broj u Hercegovini oko 20.000. S druge strane, komunisti su ubili 563 svećenika, redovnika, redovnica, bogoslova i sjemeništaraca, više nego nacionalsocijalizam u Njemačkoj! Komisija će vrlo brzo poći od župe do župe i popisivati mučenike, ali ujedno i pobijene. Nemojte se bojati svjedočiti o onome što znate. U tome će joj zacijelo pomoći i Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća koje, hvala Bogu, djeluje i na području naše općine. Želimo im Božju pomoć u radu«, kazao je fra Miljenko te nastavio: »Samo Hercegovачka franjevačka provincija u Drugom je svjetskom ratu izgubila 66 članova. Znamo to, pobili su ih komunisti. No, progoni su nastavljeni sve do pada komunizma. Oko 90 hercego-

naći mučenike. Njih ima među svim crkvenim staležima. Trenutno je teško reći koliki je broj ubijenih u hrvatskoj narodu, ali znamo da je taj broj u Hercegovini oko 20.000. S druge strane, komunisti su ubili 563 svećenika, redovnika, redovnica, bogoslova i sjemeništaraca, više nego nacionalsocijalizam u Njemačkoj! Komisija će vrlo brzo poći od župe do župe i popisivati mučenike, ali ujedno i pobijene. Nemojte se bojati svjedočiti o onome što znate. U tome će joj zacijelo pomoći i Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća koje, hvala Bogu, djeluje i na području naše općine. Želimo im Božju pomoć u radu«, kazao je fra Miljenko te nastavio: »Samo Hercegovачka franjevačka provincija u Drugom je svjetskom ratu izgubila 66 članova. Znamo to, pobili su ih komunisti. No, progoni su nastavljeni sve do pada komunizma. Oko 90 hercego-

naći mučenike. Njih ima među svim crkvenim staležima. Trenutno je teško reći koliki je broj ubijenih u hrvatskoj narodu, ali znamo da je taj broj u Hercegovini oko 20.000. S druge strane, komunisti su ubili 563 svećenika, redovnika, redovnica, bogoslova i sjemeništaraca, više nego nacionalsocijalizam u Njemačkoj! Komisija će vrlo brzo poći od župe do župe i popisivati mučenike, ali ujedno i pobijene. Nemojte se bojati svjedočiti o onome što znate. U tome će joj zacijelo pomoći i Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća koje, hvala Bogu, djeluje i na području naše općine. Želimo im Božju pomoć u radu«, kazao je fra Miljenko te nastavio: »Samo Hercegovачka franjevačka provincija u Drugom je svjetskom ratu izgubila 66 članova. Znamo to, pobili su ih komunisti. No, progoni su nastavljeni sve do pada komunizma. Oko 90 hercego-

vačkih franjevaca okusilo je, ili je manji broj to zamijenio globom, komunističku tamnicu. Praktički, tamo su ubijena samo trojica dok je velik broj njih ostao trajno narušena tjelesnoga i duševnoga zdravlja. Danas želimo barem neke među njima proglasiti mučenicima, odnosno blaženima i svetima. Ne ćemo to moći učiniti za sve jer nemamo dokumente i svjedočenja što se točno dogodilo. No, neka samo jedan među njima bude proglašen mučnikom, on će time osvijetliti i žrtvu svih ostalih. Postupak je u punom tijeku i sve lijepo napreduje, no trebat će dosta vremena i snage da se to dovrši. Međutim, to uopće nije važno. Neka traje koliko treba, važno je samo da se mi kao pojedinci i kao zajednica mijenjamo kroz sve to.« Nacional-socializmu i komunizmu fra Miljenko je uz bok stavio današnji globalizam, raznorazna tajna društva i kolonijalizam te dodao da se svijet ne može graditi bez Boga, a propovijed je zaključio riječima: »Biti Hrvat, biti

kršćanin, ne iscrpljuje se busanjem u prsa, nego svojim životom. Kakav je to život? Može li odgovoriti izazovima koje pred nas stavlja zlo koje smo spominjali, može li stajati uz bok dobru kojeg smo također spominjali? Možemo li dati život novim naraštajima, našim potomcima? Prisjetimo se Velikog petka. Ljubili smo križ. Što smo ponijeli kući? Ljubav, izdaju? Odgovorimo na to u svom srcu i neka to bude poruka ove propovijedi.«

Nakon misna slavlja na spomen-obilježje ubijenima vijenac su položili načelnik općine Čitluk Ivo Jerkić i predsjednik Općinskog vijeća Marin Radišić. A pored izaslanstva općine Čitluk vijence kod spomen-obilježja položili su još predstavnici čitlučke podružnice Udruge veterana Drugog svjetskog rata, zatim čitlučke podružnice HSP-a BiH, Mladeži HDZ-a BiH te predstavnici MZ Donji Veliki Ograđenik. ✍

U NOVOM BROJU VOJNE POVIJESTI OBJAVLJEN ČLANAK O BORBAMA ZA ŠIROKI BRIJEG

Zagreb, 1. svibnja 2014. (vojnepovijest.hr) – Prekretnica na zapadnom dijelu europskog ratišta dogodila se 8. rujna 1943. kada je kapitulirala Italija. Kapitulacijom Italije njemačke su snage preuzele talijansku sferu utjecaja u NDH, definiranu Rimskim sporazumom iz 1941. Na jugoistočnom dijelu europskog ratišta vladala je nepovoljna vojna situacija za Treći Reich. Njemačke skupine Armije »E« iz Grčke povlačile su se prema NDH jer je njemački strateški interes bio održati komunikaciju Zagreb – Zemun te Slavonski Brod – Sarajevo – Mostar – Dubrovnik. Početkom studenoga 1944. njemačke su se snage povukle iz Dalmacije. Zapovijed o njihovu povlačenju došla je izravno iz Berlina, gdje je izdana naredba Vrhovnog zapovjedništva vojske (Oberkommando des Heeres-OKH) o uspostavljanju obrambene crte, nazvane »zelena crta«. Spomenuta obrambena crta uključivala je obranu Knina, Mostara i Višegrada. Njemački obrambeni položaji na spomenutoj crti bili su bočna zaštita snagama na srijemskom bojištu i mostobran za prihvat njemačkih postrojbi iz njemačke skupine armija »E« koje su se pod zapovjedništvom generala pukovnika Alexandra Löhra povlačile iz Grčke. Vrhovni štab NOVJ odgovorio je na spomenuti njemački ratni plan tako što je nakon zaposjedanja jadranske obale usmjerio snage 8. dalmatinskog korpusa prema Posušju, Livnu, Tomislavgradu i Kninu, a partizanske snage iz sastava 2. crnogorskog korpusa i 29. hercegovačke divizije prema Dubrovniku,



Trebinju, Stocu, Čapljini, Čitluku i Širokom Brijegu. Postrojbe iz sastava 8. korpusa ovladale su navedenim mjestima, zaključno s osvajanjem Knina 4. prosinca 1944., čime je reducirana lijevi krak »zelene crte« na prostor od

Nevesinja, Mostara do Širokog Brijega. Istodobno, partizanske snage iz sastava 29. hercegovačke divizije osvojile su veći dio Hercegovine te otpočele opsjedanje Širokog Brijega. Nijemci su u novoj organizaciji obrane Balkana dali značaj Mostaru kao glavnom obrambenom stupu. Time su Široki Brijeg i Nevesinje istodobno postali glavni bočni obrambeni stupovi koji su bili od presudne važnosti za njemačko držanje Mostara. Između ostaloga, Mostar je bio strateški važan zbog nadzora komunikacijskih pravaca koji dolinama rijeke Neretve i Bosne vode prema srijemskoj bojišnici. Tako postavljenom strategijom obrambena crta Mostar – Široki Brijeg – Nevesinje dobila je iznimno važan značaj u njemačkim vojnim planovima u razdoblju od početka studenoga 1944. do sredine veljače 1945. čime je Široki Brijeg po prvi put u navedenu razdoblju tijekom Drugoga svjetskog rata dobio vojni značaj. Do okončanja Kninske operacije, odnosno do kraja prve polovine prosinca 1944., ozemlje Širokog Brijega bezuspješno su opsjedale postrojbe 29. hercegovačke divizije (komandant Vlado Šegrt i politički komesar Vukašin Mićunović). U drugoj polovini prosinca na prostor zapadno od rijeke Neretve dovedena je 9. dalmatinska divizija (komandant Ljubo Truta i politički komesar Ilija Radaković), a početkom siječnja 1945. na zapadnim prilazima Širokom Brijegu priključuje im se 2. dalmatinska proleterska brigada (komandant Bruno Vu-

letić), koja je do tada djelovala u sastavu 2. crnogorskog korpusa.

Opširno o svemu tome može se pročitati u radu Hrvoja Mandića u novome broju VP-a koji se bavi analizom borbi 8. dalmatinskog korpusa Narodnooslobodilačke vojske (NOV) s jedne strane, te dijelova njemačke 369. pješačke divizije i dijelova 9. hrvatske gorske divizije i drugih postrojbi u sastavu Oružanih snaga NDH na području Širokog Brijega. Borbe su se vodile na spomenutu bojištu od početka studenoga 1944. do njegovog konačnog zauzimanja 7. veljače 1945. U radu se govori o operacijama koje su prethodile borbi za Široki Brijeg, od 6. do 7. veljače, u okviru početka Mostarske operacije. Na kraju se govori o posljedicama borbi za Široki Brijeg u kojima je stradalo civilno pučanstvo. Potrebno je naglasiti da su korišteni objavljeni i neobjavljeni izvori.

U novom broju magazina *Vojna povijest* čitajte i o arhivskim otkrićima koji upotpunjuju povijest Ustaške vojnice, pa tako u ovome broju sve o pothvatu »Brod« 1944. Tema iz Prvoga svjetskog rata detaljno raščlanjuje francuski Plan XVII koji je bio pandan njemačkom Schlieffenovu planu. U dijelu o Domovinskom ratu može se po prvi put pročitati sve o planinskoj satniji »Velebit«. A u dijelu o događajima iz srednjega vijeka govori se o padu Akre 1291. i krvavu kraju križarske države u Svetoj Zemlji. Dakako, tu su još mnoge druge teme. ✍

VICEPOSTULATURA URUČILA ZAHVALNICU MINISTRICI HELENI LONČAR

Široki Brijeg, 15. svibnja 2014. (Josipa Vukoja / Vicepostulatura) – U srijedu 14. svibnja fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, uručio je prigodnu zahvalnicu Heleni Lončar, ministrici obrazovanja, znanosti, kulture i športa Županije zapadnohercegovačke.

Ministrica Lončar dobila je zahvalnicu za potporu koju ona i institucija kojoj je na čelu pružaju radu Vicepostulature i tako pridonosi nastojanju da se sazna istina i pronađu svi ubijeni fratri, ali i mnogobrojni civili. Vicepostulatura, naime, djelatno sudjeluje u pokretanju i radu općinskih povjerenstava za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća. ✍



KOMEMORACIJA NA RADIMLJI 2014.

Stolac, 18. svibnja 2014. (zupa-stolac.com) – U sklopu manifestacije »Stolačko kulturno proljeće« 17. svibnja na Radimlji kod Stoca organizirana je svečana komemoracija i sv. misa za sve stradale katolike hrvatskoga naroda u Drugome svjetskom ratu. Na početku je župnik don Rajko Marković pozdravio predvoditelja misnoga slavlja, svećenike sumisnike te sve nazočne naglasivši pritom svrhu okupljanja i zahvalio svima koji su osjetili potrebu doći na ovaj hercegovački Bleiburg u Stocu te navijestio redosljed programa.

U 17.30 kod podignuta spomenika časna sestra Alojzija Ramljak predmolila je sa školskom djecom i ministrantima pred okupljenim mnoštvom slavna otajstva krunice za naše pobijene. Nakon duhovne točke slijedila je komemoracija koja je započela himnom »Lijepa naša«, a nastavljena polaganjem vijenaca. Vijence na spomenik hrvatskim žrtvama položili su načelnici hercegovačkih općina te nazočni predstavnici hrvatskih državnih i drugih institucija, udruga i stranaka. Sve su to popratile prigodnom pjesmom dvije stolačke župne pjevačke skupine: »Vidoštačka kraljica« i »Angelus«. Uokolo spomenika poredali su se, kao počasna straža, mladi iz dvije stolačke folklorne skupine: HKUD »Stolac« i HKUD »Bosansko izvorno kolo«.

U 18 sati započela je sv. misa koju je predvodio u sumisništvu 8-orice svećenika i đakona fra Miljenko Stojić sa Širokog Brijega, povjerenik Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij u Mostarsko-Duvanjskoj i Trebinjsko-Mrkanskoj biskupiji. U nadahnutoj i zapaženoj propovijedi osvrnuo se na teško stanje hrvatskoga naroda nakon 1945. pod tiranijom Tita i Partije naglasivši: »Nalazimo se u Gospinu mjesecu svibnju, ali i Gospi i nama svibanj pokušali su ukrasti neki koji su se opijali i još se uvijek opijaju komunističkom bezbožničkom ideologijom. Odlukom tajnih središta moći krajem Dru-



gog svjetskog rata iznenada su zadoobili vlast. Njihove crvene zvijezde petokrake zlokobno su sijevnule na njihovim kapama. Sadašnji hrvatski predsjednik Ivo Josipović rekao bi "na lijepim partizanskim kapama koje su nosile mir i ljubav". A stvarnost je bila potpuno drukčija. Zločin se prosuo hrvatskim zemljama s obiju strana granice kao led za

velika nevremena. Komunisti su proslavljali svoj izlazak na otvorenu pozornicu. Ubijali su sve redom. Na ovom području gdje sada stojimo ubili su 10-ak tisuća ljudi. I time su se hvalili! Nazivali su to oslobođenjem. Svibanjsko cvijeće nijemo je gledalo što čine.« A onda je nastavio: »Jedan od onih kojeg su pokušali na silu preodgojiti bio je blaženi, a uskoro i sveti, kardinal Alojzije Stepinac. Najprije su ga progonili, bezuspješno, pa su ga onda jednostavno otrovali. Obećavali su mu mnogočega samo ako se pokori. Nisu uspjeli. On je shvatio da je to njegov križ i da ga nakon njega čeka uskrsnuće. Znamo da se nije prevario. Zasjao je u srcima Hrvata i vjernika, ne kao zvijezda petokraka, nego kao jasno, žarko sunce«, rekao je između ostaloga fra Miljenko. Propovijed je zaključio riječima: »Pred nama je, dakle, vrijeme ovakvo kakvo jest. Ispred nas je budućnost onakva kakvom je učinimo. Preduvjet za to je da svjesno na sebe uzmemo teret svakidašnjeg života u svjetlu Božje riječi. Tada je pobjeda naša i procvjetat će naši krajevi unatoč svemu.«

Okupljeni puk je pobožno sudjelovao u sv. misi, molio i pjevao, a na licima se osjetila ozbiljnost, što je bio znak da je nazočno brojno vjerničko mnoštvo svjesno i svetog trenutka i svetog tla na kojem stoji. Sve je na Radimlji završilo zajedničkom pjesmom »Zdravo Djevo, kraljice Hrvata«, a onda se okupljeni puk razišao dostojanstveno u tišini šaljući poruku svima odgovornima da se jednoga dana dođe do potpune istine o našim pobijenima. ✍

KOMISIJA HBK I BK BiH ZA HRVATSKI MARTIROLOGIJ DOBILA POVJERENIKA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ I TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Široki Brijeg, 18. lipnja 2014. (Josipa Vukoja / Vicepostulatura) – Biskup Ratko Perić ovih je dana imenovao fra Miljenka Stojića, vicepostulatora postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, povjerenikom za istraživanje podataka o katolicima koji su nestali, nastradali, poginuli s područja Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije u vrijeme Drugoga svjetskog rata i u poraću. Te podatke inače skuplja Komisija HBK i BK BiH za hrvatski martirologij, kojoj je aktualni pred-

sjednik msgr. dr. Mile Bogović, biskup gospičko-senjski.

Cilj Komisije je načiniti popis u Crkvi u Hrvata svih katoličkih žrtava komunističke vladavine. Bit će to napravljeno u suradnji sa župnicima na terenu. Iz Komisije pozivaju župljane da sudjeluju u popisu svih mučenika i žrtava jer je utvrđivanje imena i prezimena te svih drugih podataka svake žrtve čudoredna obveza prema stradalima. ✍

APOKALIPTIČNI DANI U VRGORCU



Vrgorac, 26. lipnja 2014. (Ž. P. / hrvstijet.net) – U sklopu programa obilježavanja Dana grada Vrgorca u Vrgorcu je 23. lipnja predstavljena knjiga fra Janka Bubala *Apokaliptični dani*. Riječ je o autobiografskom zapisu hercegovačkog franjevca koji je kao svećenik s narodom proživljavao turbulentne događaje Drugoga svjetskog rata na prostoru zapadne Hercegovine. Prvo izdanje knjige ugledalo je svjetlo dana početkom devedesetih godina prošloga stoljeća. Fra Janko je u međuvremenu preminuo 1997., a drugo izdanje priredili su Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« te ogranci Matice hrvatske iz Vrgorca i Čitluka. Inače, fra Janko Bubalo je autor i pozamašnog pjesničkog opusa.

Sama knjiga *Apokaliptični dani* vrlo živo i realistično dočarava čitatelju atmosferu straha, gladi i smrti kroz koju je narod u Hercegovini prolazio u zadnjim danima Drugoga svjetskog rata kada je ljudski život novim vlastima malo vrijedio. Sam fra Janko dva je puta izvođen iz ljubuške tamnice na simulirana strijeljanja koja su ga

trebala psihički slomiti. Spomenuta knjiga bila je nezamjenjiv izvor podataka u potrazi za posljednjim počivalištem brojnih stradalih hercegovačkih franjevaca i civila. Bila je izvor iz prve ruke jer je fra Janko osobno svjedočio brojnim zločinima.

O knjizi su govorili prof. Željko Primorac, ravnatelj GKS Vrgorac, fra Miljenko Stojić, voditelj Vicepostulature te prof. Tomislav Đonlić.

Uređujući drugo izdanje ove knjige, fra Miljenko Stojić je došao i do podataka o demografskim pokazateljima na prostoru zapadne Hercegovine po svršetku Drugoga svjetskog rata. »Trebalo spomenuti da je po svršetku rata na sto ženskih osoba na prostoru općine Široki Brijeg dolazilo tek 25 muškaraca. Takvoj demografskoj strukturi zacijelo je pridonijelo i oko 150 masovnih grobnica koje smo do sada pronašli na području Širokog Brijega«, kazao je fra Miljenko.

Govoreći o povijesnim i političkim okolnostima koje su dovele do stradanja civilnog pučanstva, a pogotovo svećenstva, po svršetku rata prof. Đonlić je kazao sljedeće: »Neosporno je da su oblasni partijski komiteti, zajedno s Oznom, mjesečno izrađivali izvješća o stanju među klerom. To je bila uputa koju su dobivali od republičkih komiteta. Najbolju poruku što mogu očekivati od komunističkih vlasti svećenici su dobili 6. veljače 1945. na savjetovanju političkih komesara KPH za Dalmaciju od Vladimira Bakarića koji je svećenike proglasio neprijateljima narodnoga jedinstva i onima koji su odgojili sve ono "što je ustaško i nezdravo u narodu".« ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudes« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subraće«, VII., 2 (13),
Široki Brijeg, 2014., srpanj – prosinac, 2014.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14,
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilu izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:

žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić



Dragi čitatelji!

Kriza u svijetu raste, u hrvatskom društvu je opći rasap, ali mi smo i dalje s vama. Ne slušamo prigovore da se trebamo konačno »okaniti kostiju«. Rado bismo to učinili, jer lakše je sjediti u hladovini nego li crnčiti, međutim, tko će nastaviti? Očito malobrojni. Zapravo, stvarna je namjera zaustaviti započeto. E, ne će ići. »Kosti« nam priopćavaju istinu, onu istinu koju su nastojali i nastoje što bolje skriti. Nije to ni po Božjim ni po demokratskim namislama, stoga zahvaljujemo svima koji su kroz proteklo vrijeme zajedno s nama tragali za našima pobijenima, otkrivali njihova posljednja počivališta, način ubijanja, njihovo ime i prezime. Oni više nisu brojke, »društvene štetočine«, sada su ljudi. Trenutna neokomunistička hrvatska vlast ne haje za to. Oni nikada nisu tragali za istinom, oni su nastojali »stvoriti« svoju istinu. Svjestan čovjek nikada im se nije i nikada im se ne će prikloniti. Tražit će ona područja gdje istina stoji na prvom mjestu.

Ovo su misli koje su mi padale na pamet dok smo početkom godine pokapali dvojicu identificiranih ubijenih hercegovačka franjevca. S njima je ubijeno još 26 osoba, najvjerojatnije civila jer DNK analiza svih tijela nije dala potvrđan ishod. Ubili su ih u Ljubuškom, gdje su komunisti imali veliku tamnicu. Na žalost, nisu jedini. Komunisti su revno smicali sve one za koje su posumnjali da bi im mogli biti kakva smetnja u učvršćivanju vlasti. Sudjelovali su u svemu, kako domaći, tako i oni došli sa strane. Kasnije su za sve nagrađeni društvenim povlasti-

cama. Obitelji ubijenih dobiše, pak, progon. Partija nije opraštala. Mogao si se spasiti samo ako si im prišao i postao jednak njima. Na taj se način stvaralo duboko pokvareno društvo, društvo koje nije odisalo ni Božjim ni ljudskim zasadama. »Bilo i ne ponovilo se«, rekao bi puk.

Očito je da nam je stvarati takvo društvo u kojem će komunističke namisli biti odstranjene, društvo u kojem ne će biti totalitarizma bilo koje vrste. Ni divlji i raspojasani kapitalizam nije, naime, ništa bolji od komunizma. Oni su potpuno ista priča. Nama treba društvo u kojemu će se cijeniti mučeništvo, oni koji su pali nevini ili su nevini progonjeni za svoje i naše velike ideale. Primjera oko nas, na žalost, ima bezbroj pa čak i u ove današnje, »suvremene« dane, kako im vole tepati. Zlo nastoji uznemiravati dobrog čovjeka. Jer, ako mučeništvo i mučenici zabljesnu u našoj sredini, što će biti sa zlom? Ukazat će se njegovo pravo lice i nitko više ne će ići za njim. Zbog toga određeni mediji pomno paze da se to ne bi dogodilo. Neprestano proizvode prividnu stvarnost, neprestano nam lažu. Sami smo krivi kad im to dopuštamo.

Hoće li zaista mučeništvo postati ona mudrost koja će nas voditi ili ćemo si dopustiti hod starim, prašnjavim stazama? Naši pobijeni, naš blaženi kardinal Alojzije Stepinac, svi naši mučenici kroz povijest pozivaju nas da se uozbiljimo. Pobjeda je s njima, a ne s umišljenim veličinama.

Mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Glas o znakovima	40
Podsjetnik	20	Pobijeni	42
Povijesne okolnosti	29	Odjek u umjetnosti	47
Povjerenstva	33	Nagradni natječaj	51
Istraživanja	34	Razgovor	54
Glas o mučeništvu	39		